

Med egne ord

Kalle Moene

Victor D. Norman

Hege Skjerve

Erna Solberg

Jonas Gahr Støre

Kor e alle helter hen?

Adam Smith ville lagt større vekt på å ta skurkene og gått inn for et sterkt Økokrim.

Ingen tar skurker mer. Det er hver mann for seg sjøl», synger Jan Eggum. Det gjelder ikke minst økonomisk kriminalitet. Økokrim skal etterforske alt fra skatteunndragelser og aksjelovbrudd, til hvitvasking og korrupsjon. I 2015 var det bare plass til 15 nye saker. Siste halvår måtte Økokrim avvise alle nye saker.

Kapasiteten strekker ikke til, og budsjettene stagnerer. Det er ikke midler til overtid, til reiser og til å hente inn internasjonal bistand. Også Finanstilsynet og Skattedirektoratet klager på utilstrekkelig kapasitet i Økokrim. Resultatet er kanskje at så mange som tre av fire økonomisk kriminelle går fri, ifølge Økokrims egne anslag.

Disse begrensningene står i kontrast til at både reglene og straffene mot økonomisk kriminalitet er blitt strengere. Helt frem til 1996 kunne selskaper trekke bestikkelsene de betalte i utlandet fra på skatten. På den måten subsidierte i realiteten staten korrupsjonen. Nå er det forbudt for norske selskaper å betale bestikkelser også i utlandet. Selskaper som blir tatt og dømt, må betale store korrupsjonsbøter.

Yara har for eksempel akseptert en bot på nesten 300 millioner kroner for grov korrupsjon i Libya, India og Russland.

Myndighetene har også prøvd å skjerpe innkrevingen av skatt på internasjonale selskaper. Transocean-saken dreide seg eksempelvis om en påstått unndragelse av skatt på ikke mindre enn syv milliarder kroner, ifølge påtalemyndigheten. De fikk medhold i to sivile rettsaker i tingretten i Stavanger. Men selskapet betalte aldri. Det slo seg selv konkurs.

Tingretten i Oslo sa derimot «ikke skattepliktig i Norge» som konklusjon på straffesaken som ble reist av Økokrim mot rådgiverne og selskapet. Denne dommen fra 2014 er nå rettskraftig etter at Økokrim trakk ankesaken.

Alle som leser avisreferatene, skjønner imidlertid at saken i det minste dreier seg om urimelig skatteplanlegging og kosmetisk lovløydighet.

Strengere regler og alvorlige straffer kombinert med store

Kanskje så mange som tre av fire økonomisk kriminelle går fri. Økokrims kapasitet strekker ikke til. Foto: Gorm K. Gaare

Med egne ord

Kalle Moene

muligheter for å unngå skatt gjør det desto viktigere for selskapene å ha de beste advokatene for å unngå å bli dømt. Mye står på spill, og honorarene til de beste advokatene har økt kraftig. Regnestykket kan være enkelt. Hvor mye kunne for eksempel Transocean være villig til å betale et lag av advokater for å redusere sjansene for å bli dømt med bare én prosent?

Svaret er: opp til én prosent av gevinsten av å vinne, altså 70 millioner kroner.

Faren er ikke først og fremst virkningene på inntektsfordelingen, men snarere virkningene på fordelingen av talent. Noen av de beste advokatene kan tiltrekkes av de skyhøye honorarene. Talentet deres blir da i noen grad

brukt til å redusere skatten og unngå bøter for storselskapene. Inntekten frister.

I 2014 tjente 80 forretningsadvokater i Norge mer enn ti millioner kroner hver - noen av dem det tredoble. Gjennomsnittet av 514 forretningsadvokater lå på 5,4 millioner kroner.

Slik kan strengere korrupsjonsregler og skatteregler skape sine egne motkrefter som reduserer sjansene for å bli dømt.

Dersom dette er riktig, kan vi stå overfor en alvorlig ubalanse mellom myndigheter og næringsliv i rettsaker om økonomisk kriminalitet. Det er de få mot de mange. De ressursfattede mot de ressursrike. De underbetalte økokrimadvokater mot de overbetalte forretningsadvokatene. Dette kan fort bli råt parti - en strukturell urettferdighet som svekker legitimiteten til systemet.

Rettsystemet som upartisk dommer og tvisteløser fungerer selvsagt best når partene har en form for ressurslikhet i innflytelseskonkurransen. Fordelingen av talent blir også best når belønningen ikke er så ulik. Endelig fungerer skattesystemet selvsagt best når også internasjonale selskaper faktisk betaler skatt på linje med andre.

Når disse prinsippene brytes, kan tilliten til systemet svekkes. «Det trengs lite annet for bringe et land fra den verste

barbarismen til den største rikdom enn fred, rimelige skatter, og et rettferdig rettssystem; resten kommer av seg selv», sa Adam Smith i 1755. De som tilsynelatende ønsker å følge ham i dag, gjør imidlertid ofte det stikk motsatte. De griper inn for å få mer marked, mer nyskaping og mer effektivitet - det som skulle komme av seg selv. Derimot glemmer de lett de nødvendige rammebetingelsene.

Det er bare når vi tar skurkene at markedskøkonomien virkelig kan fungere.

Kalle Moene, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

Mer debatt på side 24-25 →

Sivil ulydighet som våpen
Morten Oftén

Kvinner taper på samarbeid
Ella Getz Wold

Vindkraft og næringsutvikling
Torhild Aarbergstøtt

Effektiv økonomi med deling
Tor W. Andreassen

Kontantløst
Odd Arne Helleberg

Lest siden sist

Jeg synes ikke at jeg skal være Tante Sofie og løpe rundt og peke på alle som har et friskt uttrykk i en debatt. **Statsminister Erna Solberg forklarer i NRKs Politisk kvarter at hun ikke har som forbilde en kvinne som fikk skikk på tre røvere og klarte å integrere dem og løven deres i samfunnet.**

Det minner litt om situasjonen i 2012, da mange i den kommenterende eliten var langt unna å tro at Erna Solberg kunne bli statsminister. De tok grundig feil. **VG-kommentator Frithjof Jacobsen tar oppgjør med kommentatorer.**

Jeg ville ikke si: Jeg heter Ulf Lundell, jeg er artist og forfatter og har holdt min siste konsert i Norge. **Dagbladet refererer at den svenske artisten ikke kunne drømme om å gjøre et poeng av sin kjendisstatus da han ble tatt for råkjøring i Norge.**

Frank Jullum mener han ikke er den største optimisten blant sjeføkonomene, han er bare minst pessimistisk. **Sjeføkonom Frank Jullum i Danske Bank forklarer i Finansavisen at hans glass ikke er halvfullt, men halvtomt.**

Vårt mulighetsbilde i 2017 ser ut til å bli enda større enn det var i 2013. **KRF-leder Knut Arild Hareide snakker i bilder i Klassekampen.**

Uansett hva som skjer med flyktningene, om de skulle ende på trygd eller i fengsel, så vil de øke utgiftene for Norge. **Sjeføkonom Jan Ludvig Andreassen serverer i VG helt tilfeldige eksempler på mulige karriereveier for flyktninger.**

Det grå skiftet er ikke et mareritt. **Helseminister Bent Høie har forsonet seg med aldring, ifølge pressemelding.**

Det kan hende Støres «søkende» stil i møtet med en usikker fremtid er smartere enn det ekspertene og kommentatorene ser ut til å mene. **VG-kommentator Frithjof Jacobsen kommenterer kommentatorers kommentarer.**

Kragerø: Et tre i veibanen ved Ørvik kommer brått på. **KV-Kragerø Blad Vestmar**

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen **Telefon:** 22 00 10 59 **Sentralbord:** 22 00 10 00 **Epost:** debatt@dn.no **Telefaks:** 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom **Underinnlegg/replikk:** Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) **Legg ved portrettfoto.**

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.